

Naturvernforbundet
i Trøndelag

Trondheim, 15.04.2020

Til Leka kommune
7994 Leka
post@leka.kommune.no

Høringsuttalelse vedrørende søknad om dispensasjon til etablering av ny lokalitet Storbrakan

Naturvernforbundet i Trøndelag påklager herved søknad fra Midt-Norsk Havbruk og Bjørøya om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for å etablere oppdrettsanlegg ved Sklinna Naturreservat i Leka kommune. Vi forutsetter at vår klage blir behandlet i tråd med forvaltningsloven.

Anlegget ved lokaliteten Storbrakan er planlagt med 12 åpne merder og vil være 480 m langt og 160 m bredt. Inkludert ferdeselsforbudet på 20 m ut fra anleggsrammen vil anlegget legge beslag på 104 000 m². Anlegget med fortøyningslinjer og deres utstrekning vil dekke et enda større areal.

Midt-Norsk Havbruk og Bjørøya begrunner sitt behov for ny lokalitet kloss opptil naturreservatet med at de har for få lokaliteter for produksjon og for lite plass til biomasse ved eksponerte lokaliteter som er isolert fra andre lokaliteter. En økning med 40% opp mot maksimalt tillatt biomasse på 12005 tonn krever økt areal og flere lokaliteter. Søknad begrunnes med fare for økonomisk tap ved sanering av stor del av produksjonsgrunnlaget pga sykdom, alger osv på en/flere lokaliteter samt at sone 8 fortsatt er grønn med mulighet for å øke konsesjonsvolumet.

Naturvernforbundet mener det er et paradoks at grønne konsesjoner og ønske om nær fordoblet biomasse skal benyttes som en begrunnelse for å tillate anleggsutbygging 500 m fra et Ramsar-område med internasjonalt viktige verneverdier.

Midt-Norges viktigste sjøfuglkoloni

Sklinna naturreservat ble vernet i 2003 og fikk i 2011 Ramsarstatus. Området er på 5890,4 daa med verneformål å bevare et egenartet kystområde og viktig hekkeområde for ulike sjøfuglarter inkludert mange rødlistearter. Reservatet er funksjonsområde for alke, fiskemåke, gråmåke, krykkje, lomvi, lunde, rødnebbterne, sildemåke, storskarv, toppskarv, svartbak, teist, tjeld, tyvjo og ærfugl.

Sklinna er den eneste sjøfuglkolonien med et komplett utvalg av de vanlige artene knyttet til fuglefjell mellom Runde og Røst, og er Midt-Norges viktigste sjøfuglkoloni.

I Forskrift om verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag, fredning av Sklinna naturreservat, Leka kommune, Nord-Trøndelag¹ ligger det i vernebestemmelsene at all vegetasjon på land og i vann (herunder tang og tare) er fredet mot all form for skade og ødeleggelse samt at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som feks etablering av oppdrettsanlegg.

Formålet med Ramsar-konvensjonen er å ivareta internasjonalt viktige våtmarksområder. Disse forsvinner i stort omfang verden over. Siden Sklinna er et Ramsarområde, er norske myndigheter forpliktet til å sikre at våtmarksområdet bevares og ikke utnyttes for forurensning og annen ødeleggelse. Dette gjelder ikke bare innenfor verneområdet. Omfattende oppdrettsvirksomhet med forurensning (avføring, fôr og kjemikalier) på grensen til verneområdet, strider med konvensjonen.

Viktig dyrelivsfredning i området

Sjøfugl

Sett over siste tiårsperiode (2008 –2018) er utviklingen i de fleste norske sjøfuglbestandene sterkt bekymringsfull. Redusert tilgang på føde som følge av klimaendringer, press på leveområder og predasjon er blant hovedårsakene til tilbakegangen. Norge har flere sjøfugler enn de fleste land og dermed et særlig internasjonalt forvaltningsansvar. Medregnet alle arter som er helt eller periodevis avhengige av det marine miljø, så opptrer 16 av våre omkring 60 regulære sjøfuglarter med minst 25 % av sin europeiske bestand i våre områder. Elleve av disse forekomstene er hekkende bestander, og mange av dem har sin hovedtyngde her. Med 28 arter sjøfugl på den norske rødlista er utfordringene stigende. I 2010 var bare to av artene på fastlandet regnet som sterkt eller kritisk truet, men allerede i 2015 var dette tallet tre ganger så høyt.² Norge har et særlig ansvar for de pelagiske artene havhest og lunde, samt mer kystbundne arter som storskarv, toppskarv, fiskemåke, sildemåke, svartbak og teist.

Sklinna har en av verdens største toppskarv kolonier og er den desidert største kolonien i Norge med 10% av samlet norsk bestand. Denne teller i gode år 2000-3000 hekkende par. Toppskarv er definert som ansvarsart i Norge da vi huser 25-50% av den europeiske bestanden og har dermed svært stor forvaltningsinteresse. På Sklinna hekker også 1000 par lomvi (kritisk truet) noe som gjør dette til den største lomvikolonien sør for Finnmark. Lomvi har gått tilbake med 95-99% i de største koloniene i nord (Røst, Hjelmsøya), samt på Runde. Sklinna har også ca. 500 par teist (nær truet), disse er særlig sårbare for mink.

Det finnes også en storskarv koloni på øya, som har variert mellom 1000-2000 par. Storskarv bestanden langs Trøndelagskysten er grovt sett halvert i perioden 1986-2017. Også lunde (sårbar), alke (sterkt truet), ærfugl (nær truet), gråmåke og svartbak hekker på Sklinna. Det forekommer at noen få par av havhest (sterkt truet), fiskemåke (nær truet), sildemåke og havsvale foretar hekking her. Etter at krykkje (sterkt truet) forsvant som

¹ <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2003-12-19-1686>

² <http://www.seapop.no/opencms/export/sites/SEAPOPOP/no/filer/pdf/arsbrosjyrer/seapop-arsbrosjyre-2018-web.pdf>

hekkefugl på Sklinna i 2010 har Norsk institutt for naturforskning (NINA) overvåket denne arten på Sør-Gjæslingan i Vikna. Kolonien, som tidligere har vært en av fylkets største krykkjekolonier, har den senere tid vist sterk tilbakegang. Av pattedyr observeres havert, steinkobbe, nise og spekkhogger.

Som i andre fuglekolonier langs Norskekysten viser også de fleste sjøfuglene på Sklinna bestandsnedgang. Gråmåke har hatt en betydelig nedgang på 15 % i året. Også storskarv, toppskarv og ærfugl har hatt en nedgang på henholdsvis 10 %, 5 % og 16 % i året i perioden 2007-2017. Alke og lomvi viser positiv bestandsvekst med henholdsvis 7 og 6 % årlig de siste ti årene. Lunde derimot har hatt en årlig nedgang på 11 % i samme periode. Teist har hatt en årlig vekst på 5 %, sildemåke 3 % i året og svartbak 2 % i året.³

Sel

Ved kartinnsyn kan man se at Sklinna har høy tetthet av havert og at det finnes kasteplasser tilknyttet området. Tall fra Havforskningsinstituttet viser at bestanden av havert er i betydelig nedgang langs hele kysten. Forskere har uttalt at arten ville kommet inn på Rødlista hvis tellingene i 2018 hadde skjedd før redigering av lista. Målnivået for havertenens årlige ungeproduksjon er 970 unger for forvaltningsområdet Stad-Lofoten (Møre og Romsdal, Trøndelag og Nordland). Tellingene av havertunger i området Froan til Lofoten i 2014-15 viste en generell nedgang i ungeproduksjon på mer enn 50 %. Nye undersøkelser høsten 2018 viste at ungeproduksjonen fremdeles var lav (på samme nivå som i 2014-15).

Kun 47 havert unger ble registrert i Nord-Trøndelag i 2007, det samme i 2018.

Tellingene av steinkobbe i 2011-2013 viste en liten øking i bestanden på landsbasis i forhold til tellingene i 2003-2006, men for området Møre og Romsdal til og med Nord-Trøndelag har det vært en bestandsnedgang på 35 %. Det er spesielt Trøndelagsfylkene det har vært en kraftig reduksjon. I Nord-Trøndelag er steinkobbepopulasjonen nå under 50 % av målnivået. Nord-Trøndelag skal ha en bestand på 170 men fikk kun påvist 100 steinkobber i 2016-18.⁴

Både havert og steinkobbe er svært sårbare for forstyrrelser, herunder menneskelige forstyrrelser. Det er indikasjoner på at sel holder seg unna oppdrettsanlegg og at bevegelses- og kasteområdet begrenses.

Høyt antall rødlistearter og arter av nasjonal og interesse

Som vist i forundersøkelsene er det registrert en rekke rødlistearter og arter av nasjonal forvaltningsinteresse beliggende i en radius på 2,5 km av lokaliteten Storbrakan.

Registrerte rødlistearter og arter av nasjonal forvaltningsinteresse i en radius på 2,5 km av lokaliteten Storbrakan. CR = kritisk truet, EN= sterkt truet, VU = sårbar, NT = nær truet, LC = livskraftig. Kilde: Artsdatabanken og Miljødirektoratet. Arter av nasjonal forvaltningsinteresse er kartlagte forekomster av arter utvalgt av

³ <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1303/m1303.pdf> s. 112-113

⁴ Møte i Sjøpattedyrutvalget, Tromsø, 24.-25. oktober 2019. STATUS FOR KYSTSEL ANBEFALING AV JAKTKVOTER 2020 Kjell T. Nilssen og Arne Bjørge Havforskningsinstituttet

Miljødirektoratet. Artene er valgt ut etter spesifikke kvalitetskrav (funksjon til art og geografisk presisjon på data) og åtte utvalgsriterier (det åttende kriteriet «fremmede arter» er ikke tatt med i denne listen).

Arts-gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Arter av nasjonal forvaltningsinteresse kategori	Registrert år	Rødliste kategori
Fugler	<i>Falco peregrinus</i>	Vandrefalk	Spesielt hensynskrevende art	2009	LC
	<i>Falco rusticolus</i>	Jaktfalk	Ansvarsart, nær trua art	2009	NT
	<i>Clangula hyemalis</i>	Havelle	Trua art, spesielt hensynskrevende art	1993-2018	NT
	<i>Somateria spectabilis</i>	Praktærfugl	Ansvarsart, spesielt hensynskrevende art	2014	n/a (NT svalbard)
	<i>Buteo lagopus</i>	Fjellvåk	Ansvarsart	2015	LC
	<i>Asio flammeus</i>	Jordugle	Ansvarsart	2011-2018	LC
	<i>Fratercula arctica</i>	Lunde	Ansvarsart, trua art	1980-2019	VU
	<i>Larus marinus</i>	Svartbak	Ansvarsart	1994-2018	LC
	<i>Arenaria interpres</i>	Steinvender	Ansvarsart	2009-2016	LC
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havørn	Ansvarsart	2010-2016	LC
	<i>Falco columbarius</i>	Dvergfalk	Ansvarsart	2009-2015	LC
	<i>Calcarius lapponicus</i>	Lappspurv	Ansvarsart, trua art	1996-2019	VU
	<i>Calidris minuta</i>	Dvergsnipe	Ansvarsart	2017	LC
	<i>Acanthis flammea</i>	Gråsisik	Ansvarsart	2009-2015	LC
	<i>Turdus pilaris</i>	Gråtrost	Ansvarsart	2009-2016	LC
	<i>Carduelis flavirostris</i>	Bergirisk	Ansvarsart, nær trua art	1993-2019	NT
	<i>Carduelis hornemanni</i>	Polarsisik	Ansvarsart	2011-2012	LC
	<i>Fringilla montifringilla</i>	Bjørkefink	Ansvarsart	2011-2018	LC
	<i>Anthus pratensis</i>	Heiplierke	Ansvarsart	2009-2018	LC
	<i>Anthus cervinus</i>	Lappiplierke	Ansvarsart	2009	LC
	<i>Anthus petrosus</i>	Skjæriplierke	Ansvarsart	2009-2016	LC
	<i>Alca torda</i>	Alke	Trua art	1980-2019	EN
	<i>Cephus grylle</i>	Teist	Trua art	1980-2019	VU
	<i>Uria aalge</i>	Lomvi	Trua art	1980-2019	CR
	<i>Uria lomvia</i>	Polarlomvi		2012	EN
	<i>Rissa tridactyla</i>	Krykkje	Trua art	1980-2019	EN
	<i>Calidris pugnax</i>	Brushane	Trua art	1988-2017	EN
	<i>Fulmarus glacialis</i>	Havhest	Trua art	1980-2019	EN
	<i>Podiceps auritus</i>	Horndykker		1991	VU
	<i>Emberiza pusilla</i>	Dvergspurv	Trua art	2000-2019	VU
	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Rosenfink	Trua art	2011	VU
	<i>Gallinago media</i>	Dobbeltbekkasin		1992	NT
	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Svartrådstjert		1984-2017	VU
<i>Limosa limosa</i>	Svarthalespove		2019	EN	
<i>Numenius arquata</i>	Storspove	Trua art	2010-2019	VU	
<i>Circus cyaneus</i>	Myrhauk	Trua art	2015	EN	
<i>Fulica atra</i>	Sothøne	Trua art	2008	VU	
	<i>Polysticta stelleri</i>	Stellerand		2014	VU
	<i>Anas acuta</i>	Stjertand		1999-2010	VU
	<i>Melanitta nigra</i>	Svartand	Nær trua art	1993-2014	NT
	<i>Somateria mollissima</i>	Ærfugl	Nær trua art	1980-2019	NT
	<i>Larus conus</i>	Fiskemåke	Nær trua art	1080-2019	NT
	<i>Sterna hirundo</i>	Makrellterne	Trua art	1980-2019	EN
	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Hettemåke	Trua art	2011	VU
	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Toppskarv	Ansvarsart	1994-2018	LC
	<i>Melanitta fusca</i>	Sjorre		1992-2011	VU
	<i>Emberiza hortulana</i>	Hortulan		1993	CR
	<i>Bubo bubo</i>	Hubro		1989	EN
	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	Dvergmåke		1984	VU
	<i>Accipiter gentilis</i>	Hønsøfugl	Nær trua art	1993-2015	NT
	<i>Falco rusticolus</i>	Jaktfalk		1996-2017	NT
	<i>Sylvia nisoria</i>	Hauksanger	Trua art	2011-2012	CR
	<i>Falco subbuteo</i>	Lerkefalk	Nær trua art	2015-2016	NT
	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Sivspurv	Nær trua art	1993-2019	NT
	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Rosenfink		1995-2013	VU
	<i>Luscinia svecica</i>	Bilstrupe	Ansvarsart, nær trua art	2000-2018	NT
	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Svartrådstjert	Trua art	1984-2017	VU
	<i>Alauda arvensis</i>	Sanglerke	Trua art	1994-2018	VU
	<i>Emberiza citrinella</i>	Gulspurv		1997	NT
	<i>Sturnus vulgaris</i>	Stær	Nær trua art	1992-2018	NT
	<i>Stercorarius parasiticus</i>	Tyvjo	Nær trua art	1980-2019	NT
	<i>Cuculus canorus</i>	Gjøk		1994-2019	NT
	<i>Oceanodroma leucorhoa</i>	Stormsvale		1985-2019	NT
	<i>Coturnix coturnix</i>	Vaktel		2008	NT
	<i>Rallus aquaticus</i>	Vannrikse		1996-2010	VU
	<i>Vanelius vanellus</i>	Vipe		1993	EN
	<i>Delichon urbicum</i>	Taksvale		1992	NT
	<i>Riparia riparia</i>	Sandsvale		1994	NT
Insekter	<i>Bombus muscorum</i>	Kysthumle	Ansvarsart, trua art	2015-2019	NT
Kappedyr	<i>Sidnyum turbinatum</i>	Kjeglsekkyd	Ansvarsart	1927	LC
Bløtdyr	<i>Pododesmus squama</i>	--	Ansvarsart	1927	LC
Pigguder	<i>Ceramaster granularis</i>	Sjækjeks	Ansvarsart	1927	LC
	<i>Pteraster pulvillus</i>	--	Ansvarsart	1927	LC
	<i>Leptasterias muciferi</i>	Smalkorstroll	Ansvarsart	1927	LC
Fisker	<i>Scomber scombrus</i>	Makrell	Ansvarsart	2017	LC
Planter	<i>Gavia adamsii</i>	Gulneblom		1999-2019	NT
	<i>Lathyrus palustris</i>	Myrflåtbløt		1987	EN
	<i>Rubus chamaemorus</i>	Moite	Ansvarsart	2010	LC

3 arter står registrert som kritisk truet (CR), 11 arter er registrert som sterkt truet (EN), 16 arter er registrert som sårbar (VU), 22 arter er registrert som nær truet (NT) og 23 arter er registrert som livskraftig (LC); disse er ansvarsarter. Kilde: Artsdatabanken og Miljødirektoratet. ⁵

Tareskog som økosystem

Sjøfuglene er nært knyttet til forekomsten av tareskog i området ved Sklinna. Tareskogene er svært produktive og viktige leveområder for småfisk, og oppvekstområder for bla sei og kysttorsk. Dynamikken i kystøkosystemene, og spesielt tareskogene med sin høye biodiversitet, har derfor stor betydning for næringstilbudet til kystnær sjøfugl. Marine naturtyper, deriblant tang og tare, gjensker dessuten hvert år sin egen vekt i nytt organisk materiale som er en viktig energikilde for snegler, skjell og krepsdyr. Produksjonen er på størrelse med den vi finner i tropiske regnskog og er en svært viktig kilde til organisk karbon i kystøkosystemer. Norsk institutt for vannforskning (NIVA) har estimert at maksimal årlig deponering i tareskog tilsvarer mengden årlig lagring av karbon i skogsjord. Dersom tareskogene hadde vært intakte, det vil si hvis de hadde fylt hele sitt naturlige utbredelsesområde, ville det gjennom de siste 40 år ha blitt lagret rundt 150 millioner tonn mer CO₂ i havet, hvilket viser potensialet for karbonfangst dersom tareskog får stå upåvirket.⁶

I dag er det et omfattende press på verdens tareskoger. Mer enn en tredjedel av tareskogene har vist tilbakegang de siste 50 årene. Stressorene inkluderer havoppvarming, overfiske, høsting, forurensning, påvirkning av avløpsvann som frigjøres fra fiskeoppdrett, fremmede arter og overgjødsling.⁷ Langs norskekysten mot Skagerrak er 80 % av taren forsvunnet de siste 20 årene. I Norge har både stortare og sukkertare lidd alvorlige avskoginger men har stedvis klart å reetablere seg. Allikevel har vi kystområder uten nærliggende tareskog og disse er ekstremt sårbare for forurensning. Krepsdyr, børstemark og bløtdyr viser seg å være spesielt tallrike i frisk tareskog. Dersom disse forsvinner, mister man et viktig ledd i energioverføringen videre opp i næringskjeden. Taren er i tillegg avhengig av høy tetthet for å ha vellykket reproduksjon noe som gjør den sårbar.

Både skjellsand og stortareskog (se kart neste side) er registrert i et stort felt rundt det planlagte anlegget, og disse samfunnene klassifiseres som viktig og svært viktig av Miljødirektoratet. Bunnfaunaen bestående av børstemark, skjell, krepsedyr og pigghud er registrert som rik med høyeste miljøverdi. I rødlista for naturtyper er stortareskog klassifisert som nær truet (NT) og sukkertareskog klassifisert som sterkt truet (EN).

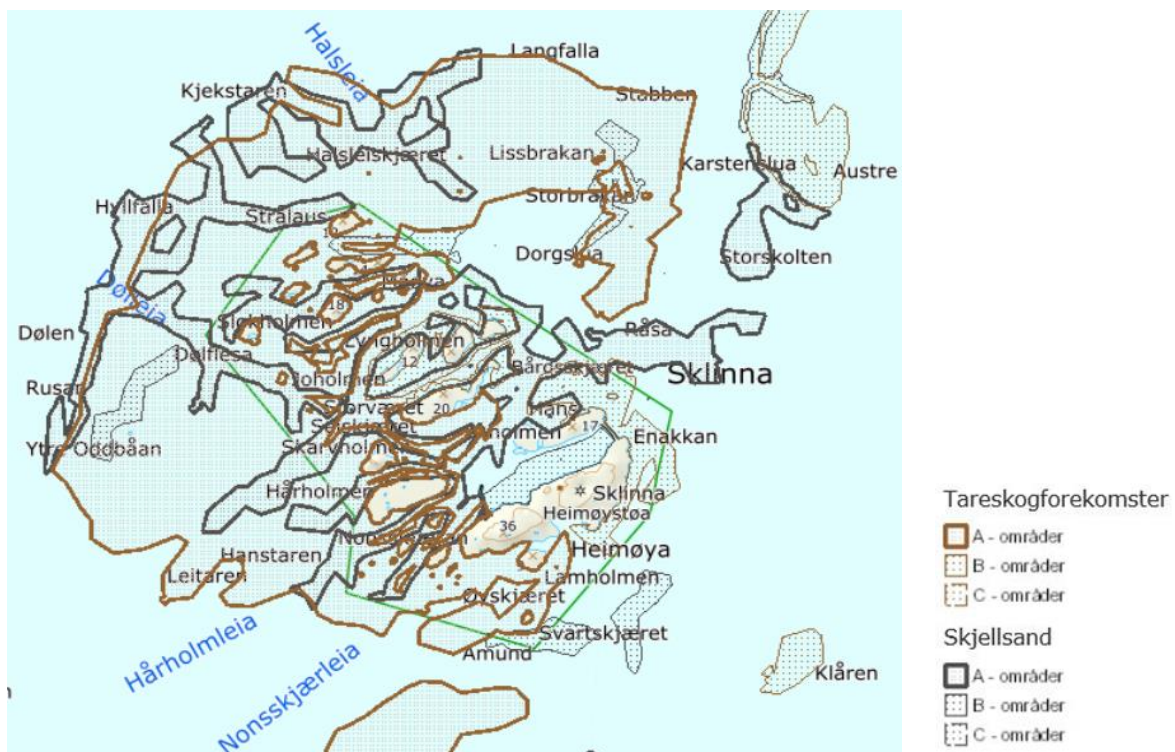
⁵ <http://www.leka.kommune.no/getfile.php/4466/337-11-19KU%20Storbrakan.pdf>

⁶ <https://forskning.no/niva-partner-klima/tareskog-viktig-i-co2-regnskapet/781576>

⁷ Filbee-Dexter, K; Wernberg, T (2017): "Rise of Turfs: A New Battlefield for Globally Declining Kelp Forests" i *BioScience*. <https://doi.org/10.1093/biosci/bix147>

Strømmålinger ved Storbrakan har vist at hovedstrømmen i området går østover men at strømmen varierer mye gjennom alle dyp. Den beveger seg også mot vest og nordvest. Strømmålingene registrerte høyere gjennomsnitts- og maksimalstrøm øverst i vannsøylen, mens det er noe mer strømstille nedover. Tross god vannutskifting i øvre vannmasser kan man ikke med sikkerhet si at de største tareskogene beliggende i sør og vest vil gå fri for nedfall fra anlegget. Med en MTB på 3120 tonn, vil estimert produksjon ligge på 3432 tonn per utsett. Dette er en kilde til omfattende forurensning. Anlegget vil forurense vesentlig inn i verneområdet samt omkringliggende areal. Det vil i løpet av en produksjonsperiode slippes ut rundt 137 tonn nitrogen og rundt 17 tonn fosfor (basert på 4 % nitrogen og 0,5 % fosfor av total produsert mengde) i tillegg en betydelig formengde, i søknad oppgitt til 4000 tonn pr år med en spillfor mengde oppgitt til 0,5%. Interaksjoner mellom avfallsprodukter fra lakseoppdrett og tareøkosystem er dårlig belyst og bekymringer har lenge vært reist vedrørende den potensielt negative påvirkningen på havskogene.

Oversikt over verdifulle tareskogforekomster og skjellsandområder midt i ønsket lokalisering av oppdrettsanlegg. Hentet fra kartinnsyn Yggdrasil, Fiskeridirektoratet.

I «Risikoreport norsk fiskeoppdrett 2019- Miljøeffekter av lakseoppdrett» utgitt av Havforskningsinstituttet vises det til at fiskeoppdrett kan gi miljøeffekter som følge av økte konsentrasjoner av næringssalter i kystvann, med påfølgende økt produksjon av planteplankton som igjen gir økt mengde dyreplankton, økt nedfall til bunn med konsekvenser for oksygenkonsentrasjoner i bunnvann og effekter på dyresamfunn i sedimentene. Økt mengde løste næringssalter kan også ha effekt på makroalger (eksempelvis tang) i fjæresamfunn og oppløste næringssalter vil kunne være sporbare opptil om lag 2 km fra anlegget ved høy produksjon av fisk. En slik konstant strøm av næringsrikt vann ved anleggene kan da gi lokale effekter i grunne områder. Næringssaltene vil kunne

påvirke artssammensetningen i fjæresamfunn, men også kunne påvirke viktige naturtyper som eksempelvis tareskogen rundt Sklinna.

Akvakultur kan også gi miljøpåvirkning på bunn som følge av partikulære organiske utslipp (fekalier og fôr som ikke spises). Utslippene spres eller akkumuleres på eller i sedimentet og vil påvirke miljøet i større eller mindre grad rundt oppdrettsanlegget.

Sedimentering av organisk materiale kan påvirke og endre både artsmangfoldet og biomassen på bløt- og hardbunn. I de senere år har det vist seg at det også til en viss grad akkumuleres organiske partikler på blandingsbunn og hardbunn, men det er foreløpig lite kunnskap om dette. Det er registrert bløtbunn i det dypeste området under anlegget ved Storbrakan, og Midt-Norsk Havbruk og Bjørøya nevner i sin søknad en potensiell fare for påvirkning her.

Havforskningsinstituttet påpeker mangelen på miljødata og vurderer kunnskapsstyrken for svak når det gjelder overnevnte påvirkninger fra oppdrett selv om de rangerer risikoen for miljøeffekter av organiske utslipp og næringssalter som lav i sone 8.⁸

Nyere forskning viser imidlertid at stortare viser en klar negativ respons på utslipp av oppdrettsanlegg med en økning i bryozoa og opportunistisk makroalge-biomasse, lavere heterogenitet og en endring i påvekst som kan påvirke artene og tareskog samfunnet i sin helhet.⁹

Som vi har vist til, står tareskogen langs kysten overfor store negative påvirkningsfaktorer hvor disse endringene har sammenfallende effekter på økosystemets funksjon og tjenester, både lokalt og langt utenfor kystsonen.

Påvirkning på anadrom fisk

Kunnskapen om vandringsrutene til postsmolt fra norske lakseelver til beiteområdene i havet er begrenset. Det samme er kunnskap om hvordan større laks bruker kystnære områder for beiting og vandringsrutene til kjønnsmoden laks som returnerer til elvene for å gyte. Man tror allikevel at en del av smolten krysser kyststrømmen og går rett ut i beiteområdene i Norskehavet. Påvirkningen av offshore lakseoppdrett på villaks er bla. avhengig av hvor mye postsmolt som vandrer gjennom oppdrettstette områder på kysten. ¹⁰

Produksjonsområde 7 Nord-Trøndelag med Bindal omfatter 22 vassdrag og domineres av Namsen med 69 % av teoretisk smoltproduksjon samt Årgårdsvassdraget med 14 %. Ekspertutvalget ved Havforskningsinstituttet rådet til ingen vekst i produksjonsområdet ved tildeling i 2018. Det samme gjaldt tildeling i 2019 fordi man hadde en betydelig høyere

⁸ Grefsrud, E.S., Svåsand T., Glover K., Husa V., Hansen P.K., Samuelsen O., Sandlund, N., og Stien, L.H. (2019) Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2019- Miljøeffekter av lakseoppdrett *Fisken og havet 2019-5*

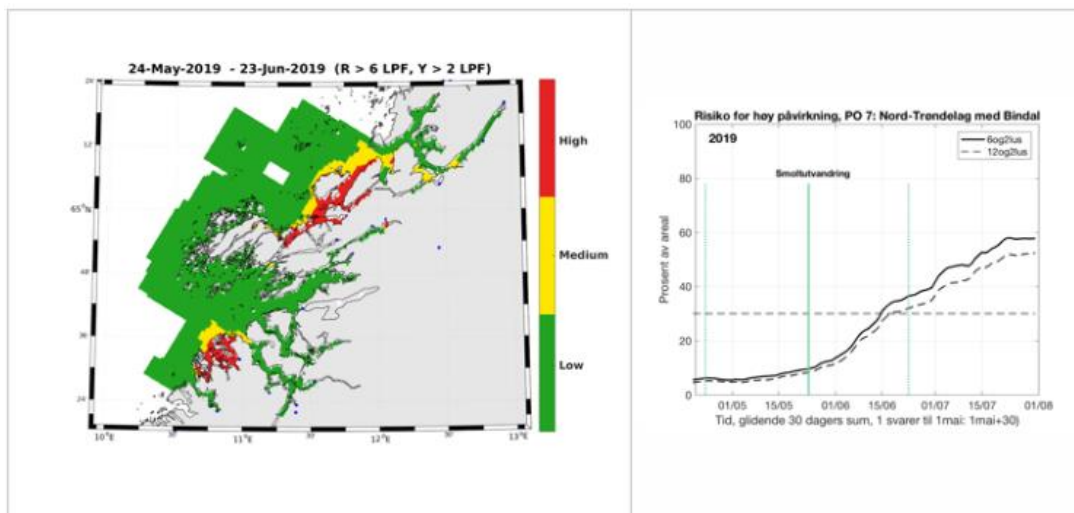
⁹ Haugland, B.T (2019) "Effects of fish farm effluents on kelp forest ecosystems: Kelp performance, associated species, and habitats".

¹⁰ Sandvik, A.D., Skardhamar, J., Myksvoll, M.S., Skogen, M.D., Asplin, L. (2019) Påvirkning fra lakselus på vill laksefisk— ROC, estimert fra luselarvefelt med stor variabilitet Rapportserie: *Rapport fra Havforskningen 2019-52*

estimert lakselusindusert villfiskdødelighet. Smittepresset ble vurdert til å være moderat til høyt i sør og nord mens det var lavt i den antatte vandringsruten for laksesmolt fra Namsen. I 10% av produksjonsområdet var smittepresset så høyt at det ville gi dødelig lusedose og smittepresset ville øke betydelig etter at 50% av smolten hadde utvandret. Dette ga moderat smittepress i 2019. Når det gjelder smitte på sjørrret så har man store kunnskapsmangler. Sjørrret er mer utsatt for lakselus enn villaks da den oppholder seg nær kysten og kan overvintre inne i fjordene. Samme modell for risiko på lakseindusert dødelighet på villaks kan ikke brukes og man mangler her en god indikator. Mattilsynet har så langt i år varslet om mulig reduksjon i produksjonen ved 7 lokaliteter i Norge, 5 av disse ligger på Namdalskysten. Nylig ble det sendt varsel om redusert produksjon pga lakselus ved lokaliteten Steinfleisa i Leka, denne ligger rundt 20 km fra omsøkt lokalitet.

Helt fersk forskning fra Havforskningsinstituttet viser nå at får man lakselusutbrudd på anlegg som er plassert opptil 30 nautiske mil fra kysten så vil lakselus kunne fraktes med havstrømmene og overføre smitte til villfisk og oppdrettsfisk nær kysten. ¹¹ Lokaliteten Storbrakan ligger 17 nautiske mil fra Leka og vil dermed potensielt kunne bidra til økt smittepress på både utvandrende laksesmolt og sjørrret men også inn i anlegg ved Leka, Vikna osv.

Venstre: smittepresskart som viser områder med lavt, moderat og høyt smittepress for fisk som står i området i 30 dager fra tidspunktet for 50% smoltutvandring. Blå stjerner viser posisjon til lakseelver. Høyre: Estimert risiko for høy påvirkning

Om akvakulturs påvirkning på sjøfugl

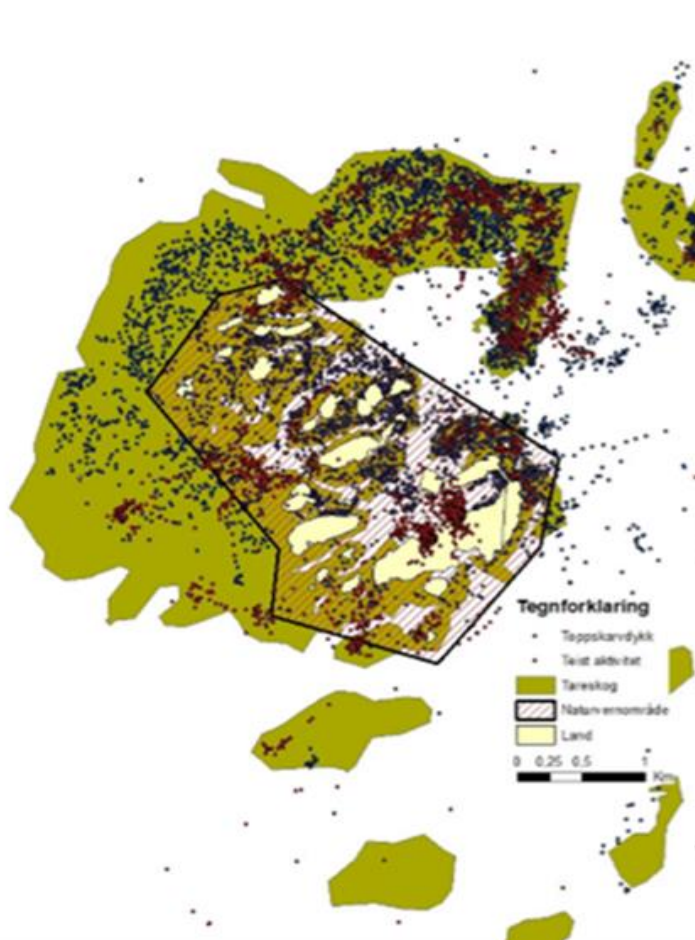
Man vet lite om hvordan ekspansjonen av oppdrettsanlegg langs Norskekysten påvirker sjøfugl og sjøpattedyr men vi ser at akvakultur fører til stadig større konflikt med hensynskrevende arter. NINA har gjennom to publikasjoner vist at beslag av areal er de mest alvorlige følgene ved etablering av akvakultur.¹² Dette gjør at fuglene gjennom

¹¹ Ådlandsvik, B. (2019) Havbruk til havs-smittespredning. Rapport fra Havforskningen 2019-58

¹² NINA-rapport 733 Tverrfaglig vurdering av konsekvenser for sjøfugl og NINA-rapport 1199 Effekter av forstyrrelser på fugl og pattedyr fra akvakulturanlegg i sjø – en litteraturstudie

forstyrrelser fortrenses fra sine optimale leveområder enten disse er for næringssøk, myting, hekking eller hvile. NINA har også påvist at mytende sjøfugl viser endret arealbruk etter at oppdrettsanlegg etableres i deres kjerneområder da disse anleggene medfører økt båttrafikk. Nye installasjoner og fysiske hindringer gjør i tillegg at fuglene forlater området og tvinges til å benytte seg av mindre gunstige areal. Dette kan igjen gi dårligere hekkesuksess.

Siden 2010 har hekkende toppskarv på Sklinna blitt instrumentert med GPS- og dykkeloggere for å registrere hvor de søker næring. Resultatene viser at toppskarven bruker områder med rike tareforekomster opp til 46 km fra kolonien. De viktigste beiteområdene er i Hortavær området, i Sklinna området og i områdene nord for Raudøya og Kvaløya utenfor Vikna. I Hortavær er det viktigste beitet i de vestlige og sørlige delene av verneområdet og spesielt i tareskog vest for vernegrensen. I Sklinna er de viktigste beiteområdene plassert i tareskogen vest, nordvest og nord utenfor grensene for verneområdet. Undersøkelser utført vha. GPS på teist på Sklinna i 2018, viste at tilsvarende habitat er viktig også for denne arten.¹³ Denne forskningen har gitt ny kunnskap om arealene sjøfugl bruker for å beite og viser at de bruker et langt større område enn det avsatte verneområdet til næringssøk. Oppdrettsanlegget Storbrakan er plassert midt i sjøfuglenes beiteområder.

Beiteområder for toppskarv (sorte prikker) og teist (røde prikker) i området Sklinna, Leka kommune. Data på fordelingen av tareskog er lastet ned fra Naturbase. Kilde NINA.

¹³ Systad, G.H.R., Fauchald, P., Descamps, S., ChristensenDalsgaard, S., Strøm, H. & Tarroux, A. 2019. Identifisering av viktige områder for sjøfugl i norske havområder – innspill til forvaltningsplanarbeidet 2018. NINA Rapport 1627. Norsk institutt for naturforskning.

Skarv tiltrekkes av åpenbare grunner til merdene i et oppdrettsanlegg og Naturvernforbundet og Norsk Ornitologisk Forening har ved gjentatte anledninger påklagd saker der kommuner har gitt skadefellingstillatelse på sjøfugl ved ulike oppdrettslokalteter. Midt-Norsk Havbruk har søkt fellingstillatelse på både topp og storskarv en rekke ganger. Dette til tross for at den samlede belastningen på artene er stor (forårsaket av fiskeri, oppdrett, jakt, skadefelling) jmf tidligere uttalelse fra Fylkesmannen. Ifølge Statistisk sentralbyrå felles det under ordinær jakt ca 5000 storskarv i Norge hvert år og rundt 1000 toppskarv til tross for bestandsnedgang på begge arter.

I sin dispensasjonssøknad uttaler Midt-Norsk Havbruk at driften av lokalitet Storbrakan ikke bør påvirke fuglefredningsområdet på Sklinna negativt og at selskapet søker å finne løsninger som bidrar til sameksistens mellom havbruk og omliggende naturverdier. Dette står i skarp kontrast til uttalelser selskapet har kommet med tidligere hvor de med all tydelighet viser at de ikke tar ansvar for sjøfugler i bestandsnedgang.

<https://www.nrk.no/trondelag/oppdrettere-vil-skyte-fugler-rundt-anleggene-1.13910034>.

Via forskning kan man se at gjennomsnittlige hekkebestand av skarv på Sklinna i perioden 2009-19 ligger på 3100 par. Hvis hvert par produserer rundt 2 unger vil man etter hekking ha en samlet skarvbestand på 12-15 000 individ i området til oppdrettslokaliteten. Hvordan Midt- Norsk Havbruk og Bjørøya tenker at de kan håndtere dette i fredelig sameksistens, framstår høyst uforståelig.

Utbygging tett opp mot vernede områder

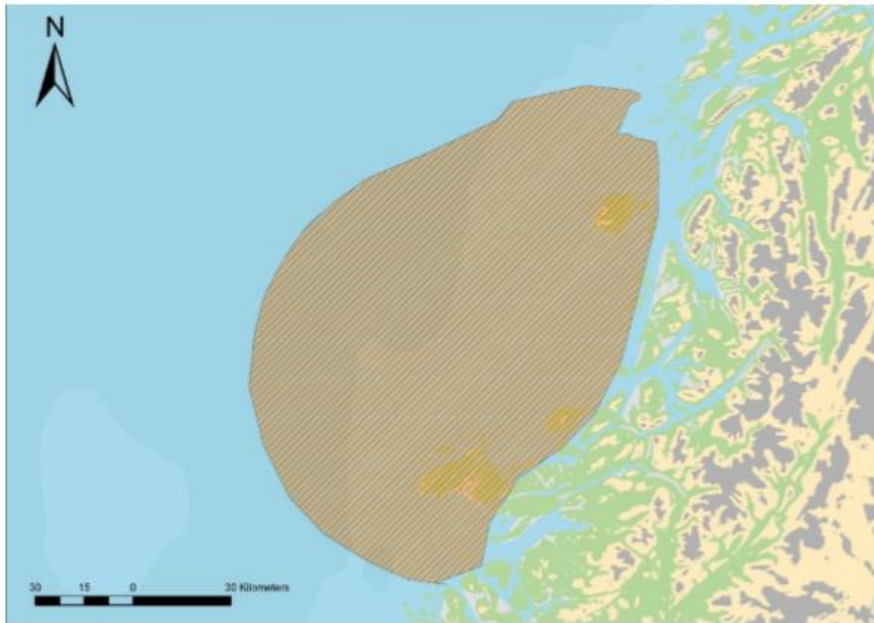
Sklinnabanken inngår i myndighetenes revisjon av forvaltningsplanene for norske havområder og betegnes som et særlig verdifullt og sårbart område, et såkalt SVO. Dette er områder som har vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet og den biologiske produksjonen i havområdet, ofte også utenfor områdene selv ved at de er kjerneområder for å opprettholde funksjon, mangfold og produksjonsevne i større områder. SVO Sklinnabanken er et viktig gyte- og oppvekstområde for sild og sei. Det faglige grunnlaget viser også at områdene fra Vikna til og med Vega, samt områdene ut til og med Sklinnabanken er verdifulle ut fra et sjøfuglperspektiv. Dette er derfor et «kandidatområde» hvor ekspertgrupper vil vurdere om det er behov for grenseendring av SVO Sklinnabanken. Sklinna, Hortavær og Vikna inngår dermed i et svært viktig område for især de kystbundne sjøfuglene (som toppskarv, teist, sildemåke og storskarv) men også mytende ærfugl i Midt-Norge.¹⁴ Til tross for verneforskriften for Sklinna naturreservat så viser nye tall fra området at flere av de viktigste artene har hatt en betydelig bestandsreduksjon, noe som gjør at behovet for vern på ingen måte kan sies å være redusert i perioden etter 2003.

Naturvernforbundet viser også til at både Sklinna og Hortavær i 2019 er meldt inn som aktuelle områder for utvidet vern av NINA da bla toppskarv og teist har sine viktigste beiteområder utenfor naturreservatenes grense. Saken ligger til behandling hos Klima- og Miljødepartementet.

Samlet sett er dette tungtveiende argument som peker på søknaden om dispensasjon klart strider mot myndighetenes innlemming av ovennevnte områder i SVO Sklinnabanken samt

¹⁴ Faglig forum for norske havområder (2019) Særlig verdifulle og sårbare områder - Faggrunnlag for revisjon og oppdatering av forvaltningsplanene for norske havområder M-1303/2019

en utvidelse av Sklinna som verneområde. En eventuell dispensasjon er heller ikke forenlig med formålet for opprettelsen av Sklinna naturreservat samt innlemmelsen som Ramsarområde. Dette gjør at fiskeoppdrett bør forbys i disse områdene.

Området Vikna-Vega, inkluderer blant annet Sklinna, Horta og Horsvær, samt viktige kystnære marine beiteområder for sjøfugl. Området er svært heterogent, med store områder med tareskog og store gruntvannsområder som gir grunnlag for god næringstilgang for mange ulike arter av sjøfugl. Kilde: (Systad m.fl., 2019).

Innvendinger mot søknad og saksutredning

Naturmangfoldlovens § 7 jmf. prinsippene i §§ 8-12 skal ligge til grunn som retningslinjer i saker der natur og miljø berøres. Herunder krav til kunnskapsgrunnlaget, anvendelse av «føre-var-prinsippet», økosystemtilnærming og vurdering ut fra samlet belastning, samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Når offentlige myndigheter gjør beslutninger skal disse prinsippene vurderes, og at det skal fremgå hvordan de er tatt hensyn til og vektlagt.

Som vi har vist til tidligere er det i denne saken knyttet mangler til kunnskapsgrunnlaget i § 8 vedrørende akvakulturs effekt på sjøfugl, anadrom fisk og tareskog som økosystem. Føre var-prinsippet i § 9 skal legges til grunn i de tilfeller hvor forvaltningen ikke innehar det nødvendige kunnskapsgrunnlaget eller i de tilfeller hvor kunnskapen som foreligger er usikker eller innehar mangler. Når det i tillegg er grunn til å tro at aktuelt tiltak kan ha negative konsekvenser på natur og miljø, skal føre-var prinsippet komme til anvendelse.

Det søkes om dispensasjon fra arealplanens bestemmelser pkt. 6.1, 6.2 og 6.3. Fra planbestemmelsene;

6.1 For kartlagte områder som har regional og nasjonal stor verdi for biologisk mangfold (jf temakart) samt i områder vernet etter NVL, skal det i vannsøyle eller bunn ikke gjøres inngrep eller bruk som kan forringe, skade eller ødelegge forekomsten av de prioriterte naturtyper (§§ 11-9 pkt 6 og 11-11 pkt 3).

I Plan- og bygningsloven § 19-2, andre ledd om dispensasjonsvedtaket står det å lese at «*dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra blir vesentlig tilsidesatt*».

Lokaliteten som er omsøkt ligger et område som i arealplanen er definert som bruk og vern av sjø og vassdrag. Herunder ligger det føringer for at oppdrett ikke skal lokaliseres der slik virksomhet er til stor ulempe for ferdsel-, fiskeri-, friluft- og verneinteresser. Oppdrett skal ikke lokaliseres i områder som har regional og nasjonal stor verdi for biologisk mangfold. Heller ikke tiltak som kan hindre gytesuksess i kartlagte/kjente gyteområder, skal tillates på eller i nærheten av feltene. Den omsøkte lokaliteten ligger, som vist i kommunens arealplan, i et område som representerer prioriterte naturtyper med verdsetting definert som svært viktig. Det synes derfor klart at hensynene bak bestemmelsen i arealformålet blir vesentlig tilsidesatt, og at det derfor her er grunnlag for påklaging.

I forvaltningslovens §§ 17 og 25 ligger det et krav om at et forvaltningsorgan skal «påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes». Jo mer alvorlig saken er, desto større krav stilles til saksforberedelsen jmf forvaltningsloven. I henhold til Forskrift om konsekvensutredninger kap.3 Vurdering av om planer eller tiltak etter § 8 krever konsekvensutredning, så kan vi ikke se at kriteriene for vurderingen av tiltakets miljøpåvirkning jmf § 10 er oppfylt. Det er store mangler knyttet til virkning på sjøfugl, et tema som kommunens sakspapirer eller informasjonsskrivet fra Midt-Norsk Havbruk og Bjørøya, knapt berøres. Tiltaket etter konsekvensutredningsforskriften er et såkalt vedlegg 2-tiltak hvilket medfører krav om konsekvensutredning. Sklinna står i en særstilling når det kommer til naturverdier av nasjonal og internasjonal forvaltningsinteresse. Dette skjerper kravet til en grundig og forsvarlig saksgang.

En forutsetning for ekspansjon av akvakultur kan på ingen måte gå på bekostning av den kvalitetssikring som planverk skal sikre, eller på andre måter legge opp til forringelse av viktige naturverdier. Når kommuner og fiskeoppdrettere skal redegjøre for påvirkning av sårbare forvaltningsarter ved lokalisering av nye havbruksanlegg, så underkommuniseres ofte den samlede påvirkningen en etablering og drift av anlegget vil ha på sårbare økosystem i sin helhet. Tillater man akvakultur nær Sklinna så vil dette påvirke muligheten til å nå forvaltningsmål for naturtyper og arter jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Siden Sklinna er en svært viktig hekkebiotop for flere rødlistede fuglearter, må belastningen vurderes i sammenheng med påvirkningsfaktorer i en større del av artenes utbredelsesområde.

Det er også grunn til å nevne at tiltaket er i konflikt med Naturmangfoldloven § 49.(utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde). Av denne følger;

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår.

Oppsummering:

1. Disposisjonssøknaden er i klar konflikt med det faktum at Sklinna og Hortavær i fjor ble meldt inn som aktuelle områder for utvidet vern. Sklinna, Hortavær og Vikna er også kandidat områder for myndighetenes mulige utvidelse av sårbart verneområde Sklinnabanken.

2. En eventuell dispensasjon er ikke forenlig med formålet for opprettelsen av Sklinna naturreservat samt innlemmelsen som Ramsarområde. Akvakultur bør forbys nær slike områder.
3. Plasseringen av oppdrettsanlegget Storbrakan ligger midt i sjøfuglenes viktige beiteområder, i tareskog i og utenfor grensene for verneområdet. De vil dermed fortrenkes og må hente føde i mindre gunstige områder noe som vil gi ytterligere dårligere hekkesuksess og bestandsnedgang.
4. Det er begrenset kunnskapsgrunnlag vedrørende vandringsruter til postsmolt og kjønnsmoden laks samt bruk av kystnære områder for beite hos større laks. Kunnskap om påvirkning av sjørett er også mangelfull. Havforskningsinstituttet har også påvist at dersom man får lakselus i anlegg inntil 30 nautiske mil fra kysten (Storbrakan ligger 17 nautiske mil ut fra Leka) så vil lakselus kunne føres med havstrømmene inn mot kysten og bidra til økt smittepress på utvandrende laksesmolt og sjørett i tillegg til oppdrettsfisk i andre kystnære anlegg. Lokaliteten som er omsøkt er derfor en kilde til økt smittepress.
5. Kunnskapsgrunnlaget knyttet til interaksjoner mellom avfallsprodukter fra lakseoppdrett og tareøkosystem er preget av mangler jf. Havforskningsinstituttet. Oppløste næringssalter er påvist å kunne ha potensielt negativ påvirkning da de er sporbare opptil om lag 2 km fra oppdrettsanlegg. Fekalier og fôr som ikke spises vil spres eller akkumuleres på eller i sedimentet og kan endre både artsmangfold og biomasse på bløt-og hardbunn ved anlegget.
6. Man mangler kunnskap om hvordan ekspansjonen av akvakultur påvirker sjøfugl og sjøpattedyr. Oppdrett ved Sklinna vil beslaglegge leveområdene til meget hensynskrevende arter da båttrafikk, lysinstallasjoner og fysiske hindringer vil fortrenge de ifra å hente mat, føde og hvile. Endret arealbruk vil kunne redusere pressede bestander ytterligere.
7. Det må ansees som en utopi å tro at man kan unngå hevet konfliktnivå med en skarvbestand på 12-15 000 individ i området hvor man ønsker anlegget plassert.
8. Sklinna er et av få minkfrie områder på kysten og med økt båttrafikk ved en eventuell etablering av oppdrett ved Storbrakan vil det være en fare for at mink kan få innpass på sårbare fuglekolonier.
9. I søknadspapirene fra Midt-Norsk Havbruk og Bjørøya står avkrysset et Nei for «Er søknaden i strid med vedtatte vernetiltak etter naturvernloven». Tiltaket vil uten tvil berøre et tilgrenset naturvernområde og det burde vært et krav om at anlegget må vurderes i forhold til naturmangfoldloven. Det må anses som en særskilt aktsomhetsplikt for tiltak av denne størrelsen som direkte eller indirekte berører verneområder og deres verneverdi.
10. Vi vil også vise til at kommunen i sin vurdering skriver at tiltakshaver har beskrevet at de ikke har brukt kjemiske lusemidler ved avlusning siden 2016. Vi kan ikke se at dette medfører riktighet da Midt-Norsk Havbruk og Bjørøya i sine søknadspapirer

beskriver at de har gjort et forsøk med lusemedikament i slutten av 2019. Man må regne med at kjemikalier kan blir brukt om man gir konsesjon i dette området.

Naturvernforbundet mener det vil være oppsiktsvekkende om det gis tillatelse til oppdrettsanlegg i dette sårbare området og slår fast at søknaden må avslås på bakgrunn av fakta beskrevet i denne høringsuttalelsen.

Mvh

Hege Loholt

Styremedlem Naturvernforbundet i Trondheim

E-post; hege.loholt@gmail.com

Tlf: 41 22 27 63

Alette Sandvik

Nestleder Naturvernforbundet i Trøndelag

E-post; fjellykke@gmail.com

Tlf: 90 60 39 50